

Förord

VOB SYD AB

Sverige tar emot 2-3000 ensamkommande flyktingbarn per år. Av dessa bor många en kortare eller längre tid på Hem för Vård och Boende.

VoB Syd AB driver ett antal sådana boenden i södra Sverige. Syftet med boken är att utgöra ett underlag för personalen i deras arbete med att förmedla kunskap till ungdomarna om det svenska samhället. Det gäller fakta om Sverige, men också värdegrunder inom vissa viktiga områden som vår syn på miljöfrågor, rätts-samhälle och jämställdhet.

TANKEN BAKOM TITELN

Boken heter "Du valde Sverige" eftersom valet är det kanske mest centrala i en människas liv. Valet att stanna och acceptera, valet att gå en annan väg än den man hade hoppats på, valet att gå vidare och kämpa eller valet att ge upp.

För dem som kämpat för sin överlevnad kan det vara svårt att uppleva en val-frihet; att se hur valen man gör i nuet skapar den framtid man får. Att välja är en inre process som inte alltid syns utåt – ändå finns alltid valet där. Vi vet att ungdomarna som kommer hit har en stark vilja, annars skulle de inte kunnat vara här. Nu är det upp till oss att inspirera dem att koppla sin vilja till sina val. Få dem att se hur valen de gör formar deras liv. Hjälpa dem att först formulera och sedan fokusera på sina livsmål, trots att bakgrunden de bär på är tung.

KUNSKAPENS BETYDELSE

Alla söker kunskap. Alla vill förstå sin situation. Traumabearbetning är ett viktigt steg för att få tillgång till sin energi och kunna formulera sin väg och sina mål. Kunskap ett annat. Ju mer ungdomarna lär sig om Sverige och svenska synsätt, desto större är deras chanser att förverkliga sina egna livsmål.

Den självklara utgångspunkten i arbetet med boken har varit en strävan efter objektivitet, att förmedla grundläggande information på ett sakligt sätt. Frågan är dock om det ens teoretiskt går att förhålla sig helt värderingsfri i en framställning om den egna kulturen riktad till människor från en helt annan.

Vissa av kapitlen behandlar ämnen som på olika sätt kan vara kontroversiella. Vi vill inte sticka under stol med att vi gärna vill påverka ungdomarna i en viss riktning när det gäller exempelvis våld och lagöverträdelser, barnens rättigheter, det fria och kritiska tänkandet i religiösa frågor m.m.

I vissa sammanhang har en personlig ton föredragits framför det svalt neutrala. Vår förhoppning är att boken ska uppmuntra till diskussioner som vidgar allas våra perspektiv. Primärt ser vi det som en viktig uppgift att ge ungdomarna kännedom om – och förhoppningsvis en förståelse för – värderingar som får anses förankrade hos den stora majoriteten av Sveriges invånare.

PERSONALEN KAN ANVÄNDA BOKEN PÅ FLERA SÄTT

I VoB används ett tvåtimmarspass var fjortonde dag åt varje kapitel. Som ett led i svenskundervisningen läser ungdomarna texten högt och sedan har de personalens hjälp med både ordförståelsen och kunskapsinnehållet.

Ibland är det också så att personalen läser, förklarar och öppnar för frågor från ungdomarna. Uppgifter som får dem att spinna vidare på innehåll och tankegångar kan improviseras.

Som appendix till kapitlet om Sveriges historia finns i slutet av boken anvisningar till ett elevprojekt om det egna ursprungslandet. Här ges ungdomarna en chans att bättra på de stora kunskapsluckor som flyktingtillvaron ofta skapar.

Orsaken till att körkortsdelen av kapitel 9 är så pass utförlig, är att arbetet kring körkort spelar en central roll i VoBs teckenekonomiska arbete med ungdomarna.

Kompendiet har skrivits av författaren Niklas Törnlund i samarbete med undertecknad. Under arbetet har använts källor som bedömts ha hög trovärdighet. I praktiken facklitteratur, läroböcker, hemsidor tillhörande myndigheter och etablerade institutioner, politiskt och religiöst fristående organisationer samt nätbaserade lexikon.

För fackgranskning vill vi rikta ett varmt tack till historiker Bengt Liljgren (kap 1-2), fil. kand. Johannes Osvath (kap 4), jur. kand. Iva Parizkova Ryggeståhl (kap 5), socionom Nehrin Ganno (kap 6) och civilekonom Tamas Osvath (kap 8).

Slutligen vårt tack till Thomas Håkansson, styrelseledamot i VoB, som uppmärksamt läst hela materialet och lämnat värdefulla synpunkter.

Kristianstad i juni 2012
Rolf Beckman
VD VoB Syd AB

Innehåll

Förord av Rolf Beckman	6
-------------------------------------	----------

Kap 1: Människans utveckling.....	14
--	-----------

- Människan och livet på jorden 14
- Evolutionen..... 16
- Människans historia börjar..... 18
- Var kommer människan ifrån? 18
- Människan sprider sig i världen 19
- Krig och fred..... 23

Kap 2: Sveriges historia	26
---------------------------------------	-----------

- Innan Sverige blev Sverige..... 26
- Från bönder till vikingar..... 27
- Ett enat Sverige 30
- I maktens centrum 31
- En nystart för Sverige 32
- Fred i Sverige, krig i världen..... 35
- Nya politiska vindar 36
- Svenskarna och deras sätt 38

Kap 3: Kultur och kreativitet	42
--	-----------

- Vad är kultur? 42
- Vad är kreativitet?..... 44
- Olika slags kreativitet..... 47
- Hur lockar man fram kreativiteten?..... 48
- Negativ kreativitet..... 49
- Kultur i förändring 50
- Kultur och politik i Sverige 50

Kap 4: Religion 54

- Vad är religion? 54
- Varför finns det religioner? 56
- Världens religioner – likheter, olikheter 57
- Tre religioner, tre bröder 57
- Religionsfriheten i Sverige 59

Kap 5: Lag och rätt 64

- Maktdelning 64
- Svenska lagar och hur de kommer till 64
- Grundlagarna 64
- De allmänna (vanliga) lagarna 65
- Polisen 66
- Åklagare 67
- Försvarsadvokat, biträde 67
- Domstolen 68
- De allmänna domstolarna 69
- Vem har rätt att döma och straffa? 69
- Påföljder 70
- Varför straffar vi brottslingar? 71
- Rehabiliteringstanken 71
- Korruption 72

Kap 6: Vuxen/barn 76

- Att bli myndig 76
- Sex och lagens gränser 77
- Barnens rättigheter 77
- Förbud mot aga 79
- Omskärelse 79
- Föräldrarnas skyldigheter 80
- Föräldrarnas rättigheter 80

Kap 7: Man/kvinna..... 84

- Jämställdhet 84
- Vägen till rättvisa 86
- Vad är feminism? 87
- Vad är patriarkatet? 87
- Preventivmedel 88
- Abort 89
- Faderskapsansvar 90
- Homosexualitet 90

Kap 8: Ekonomi..... 94

- Vad är ekonomi? 94
- Inkomster 95
- Skatt 96
- Budget 97
- Skuld, avbetalning, lån 98
- Eget företag eller anställd? 100
- Att jobba svart 102

Kap 9: Trafik och körkort..... 106

- Hundra år med körkort 106
- Nyckelord för trafiksäkerhet 106
- Friheten har ett pris 107
- Trafikolyckor 108
- Riskfaktorer bakom olyckorna 108
- Vårt säkerhetsarbete fungerar 109
- Hur är det i andra länder? 110
- Vad är ett svenskt körkort? 110
- Fördelarna med körkort 111
- Till vilka fordon måste du ha körkort? 111
- Vad händer om du kör utan körkort? 111
- Vem kan skaffa körkort? 111

Kap 9: Trafik och körkort (forts.)

- Hur skaffar du körkort?..... 112
- Vägen till körkortsprovet 112
- Vad kostar det?..... 113
- Teori – detta får du lära dig..... 113
- Ditt körkort kan återkallas 113

Kap 10: Miljö 116

- Vad är miljö – och varför är den viktig?..... 116
- Allt hänger ihop 117
- Kretslopp..... 117
- Ingenting försvinner..... 118
- Miljö och naturkänsla i Sverige..... 119
- Ett sent uppvaknande 120
- Vad kan var och en av oss göra?..... 121
- Några avslutande miljötankar..... 125

Anvisningar till elevens eget projekt kring ursprungslandets historia 126

Den offentliga sektorn 128